

UNAPREĐENJE STATUSA I KVALITETA TRETMANA DECE U SUKOBU SA ZAKONOM

**ISTRAŽIVANJE - REPUBLIČKI ZAVOD ZA
SOCIJALNU ZAŠTITU I UNICEF**

Djuradj Stakić, Prof. Emeritus, Penn State University

DVE SENZITIVNE GRUPACIJE DECE U SUKOBU SA ZAKONOM

1. Deca koja čekaju

Deca izvršiocu krivičnih dela, uzrasta do 14 godina, ispod granice krivične odgovornosti

2. Deca između

Deca i maloletnici izvršiocu krivičnih dela sa višestrukim razvojnim problemima i ozbiljnim poremećajima mentalnog zdravlja

CILJEVI I ZADACI STUDIJE

1. *Unapređenje svesnosti* o osobenostima i tretmanu DSZ
2. *Razumevanje* izazova, rizika, potreba i potencijala DSZ
3. *Preispitivanje* politike, uslova i načina rada sa DSZ
4. *Upoznavanje* sa delotvornim pristupima radu sa DSZ
5. *Formulacija* predloga i preporuka za unapređenje
6. *Plan* za promociju i primenu rezultata, predloga i preporuka

KONCEPTUALNO–METODOLOŠKI OKVIR

1. Socio-ekološki model razvoja
2. Koncepti i istraživanja normativnog razvoja mladih
3. Pozitivni razvoj i pozitivno maloletničko pravosuđe
4. Evidence-based pristup
5. RPPR model procene i planiranja
6. Kontinuum intervencije

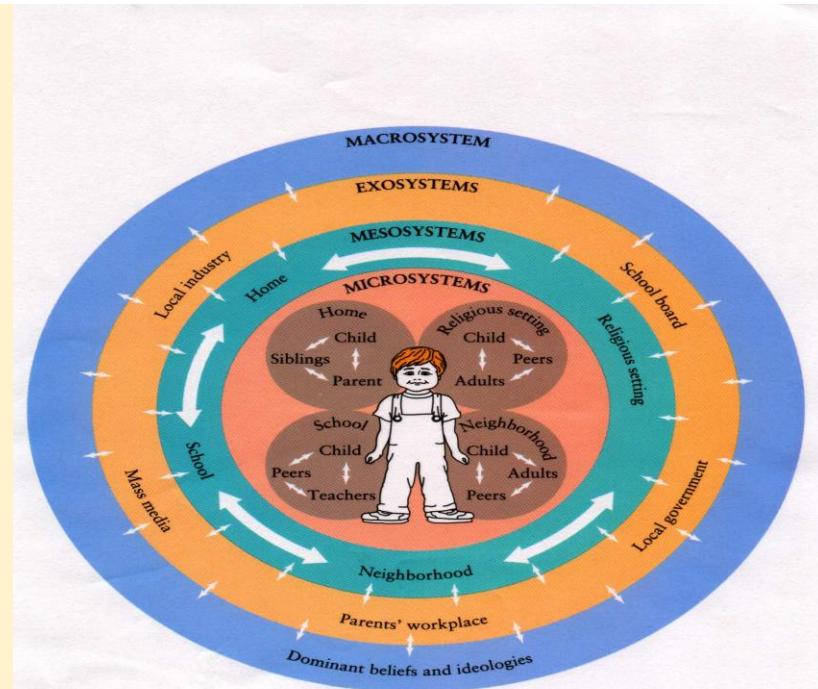

Figure 1.5

Cole & Cole: THE DEVELOPMENT OF CHILDREN, Third Edition
Copyright © 1997 by W. H. Freeman and Company

T-2

KAKVOM SISTEMU SZ I MP TEŽIMO?

1. Centriran na dete
2. Fokusiran na porodicu
3. Integrisan - utkan u lokalnu (domicilnu) zajednicu
4. Holistički, multidimenzionalan i koordiniran
5. Multikulturološki senzitivan i kompetentan
6. Oslonjen na naučno zasnovane koncepte i empirijski provereno delotvorne programe i pristupe
7. Saradnja stručnjaka, zajednice, roditelja i deteta

METODE PRIKUPLJANJA PODATAKA

1. SKALE PROCENE

1. SP rizika, potreba i potencijala
2. SP razvojnih problema
3. SP razvojnih poremećaja
4. SP kvaliteta tretmana
5. SP kvaliteta saradnje

2. FOKUS GRUPE

1. FG dece
2. FG roditelja
3. FG stručnjaka

3. INTERVJUI

1. Sa zvaničnicima
2. Sa ekspertima

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

- 1. KARAKTERISTIKE UZORKA**
- 2. RIZICI, POTREBE, POTENCIJALI**
- 3. KVALITET INTERVENCIJE – TRETMANA**
- 4. KVALITET SARADNJE**

1. KARAKTERISTIKE UZORKA DSZ

UZORAK - *246 DSZ 10%* od sve DSZ iz 2019 godine

UZRAST - Deca 1/3; Mal. 2/3 (MM 25%, SM 35%); MPL 1/5

ROD - M 90% : Ž 10%

NACION.- Srbi 2/3 : **ROMI 1/3**, 4% sve druge nacionalnosti

NASELJE - Grad 70%, Selo 18%, prigradska 8%, neformalna 5%

KARAKTERISTIKE DSZ - RESTUPNIŠTVO

- *Veliki broj DSZ malo – mali broj DSZ mnogo KD*
- **Deca – 1/3 (1), 1/4 (2-3), 1/5 (4-7), 3% 7+, 6 sa 20+, 1 sa 147**
- **M** veći broj, veći recidivizam, **Ž** manje i bez 7+
- **Tip KD** – imovinska (krađe – t. krađe 40 : 18%) + elem. nasilja
- **PRVO KD 13 – 17 godina**
- **DECA I KD 32% (13-14 g.), 25% (9 – 12), 4% pre 8 godina**
- **Najniži uzrast – PRVO KD sa 5 godina**

RAZVOJNI PROBLEMI DSZ

- 19 Razvojnih problema – *svi zastupljeni*
- **Najčešći RPP**
 1. Neuspeh i ponašanje u školi, konflikti, nasilništvo, kontrola besa i ljutnje;
 2. Porodičnog nasilje, zanemarivanje i zlostavljanje, bežanje od kuće, prodaja psihoaktivnih supstanci, pripadnost gangu;
 3. Problemi samopovređivanja, suicidalnost, seksualno zlostavljanje (žrtva ili izvršilac)

POREMEĆAJI MENTALNOG ZDRAVLJA DSZ

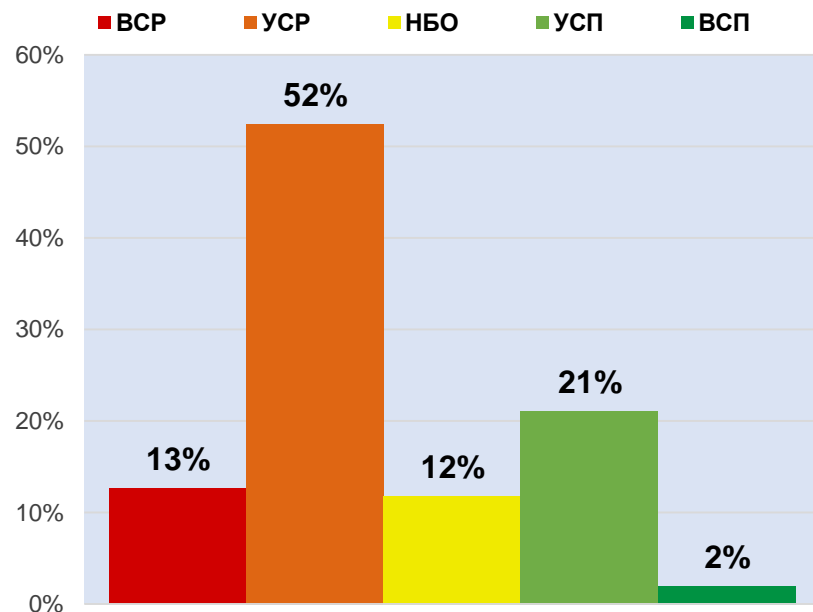
- 19 poremećaja - *svih 19 prisutni*
- Prisutni kod **85%** DSZ, kod **25%** nisu prisutni
 - **45%** identifikovani ali ne i dijagnostikovani
 - **40%** dijagnostikovani
- **Najčešće prisutni:**
 1. Poremećaji ponašanja 73%
 2. Poremećaji učenja 51%
 3. Zloupotreba supstanci 35%
 4. Poremećaji komunikacije 25%
 5. Poremećaji pažnje/hiperaktivnost 23%

2. RIZICI – POTREBE - POTENCIJALI

- DSZ ispoljavaju *sve vrste* i *sve intenzitete RP*
- DSZ *ispoljavaju* ili su *izložena* svim tipovima rizika
- *Predominacija R – 65% R : 23% P* kod *12% balansirano*
- *50% umeren stepen R, 13% visok stepen R*
- *20% umeren stepen P, samo 2% visok stepen P*
- *Velike individualne razlike*, velike razlike kod različitih vrsta RPP

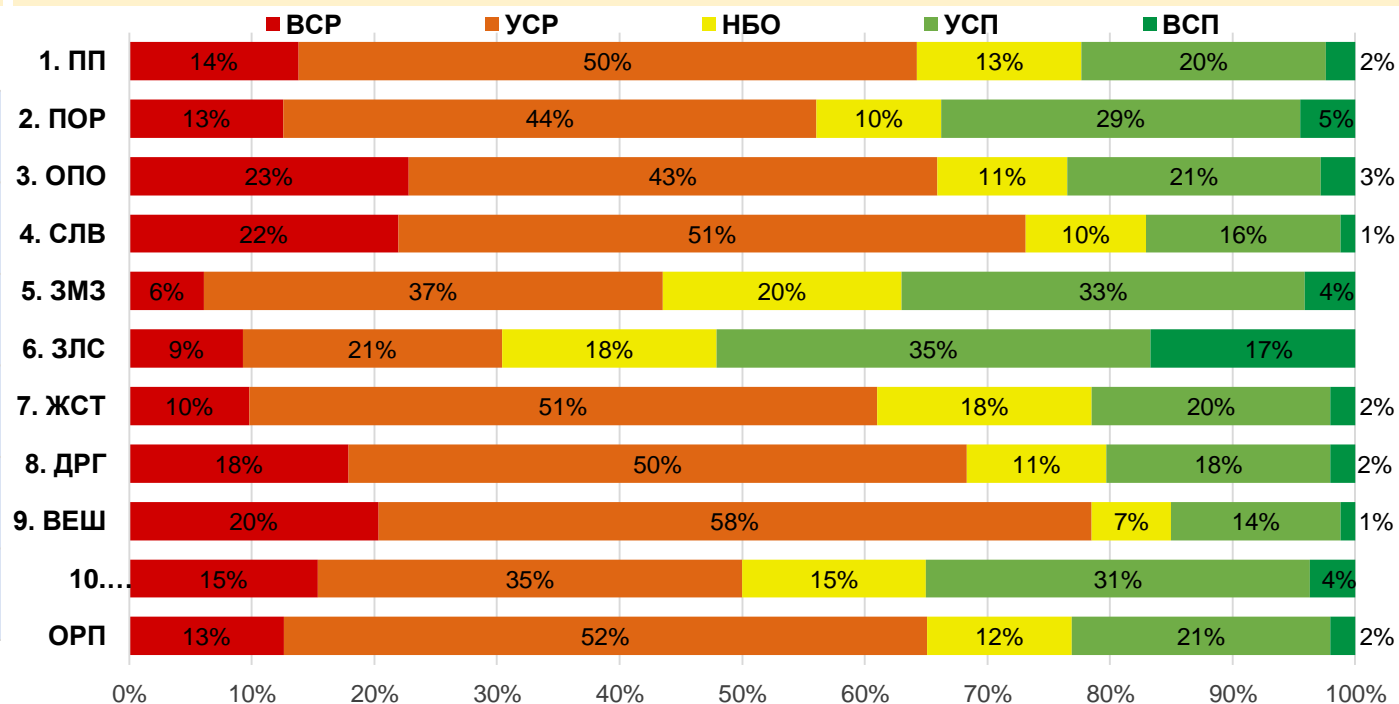
RIZICI, POTREBE I POTENCIJALI

RPP OPŠTA PROCENA

GRAF. 1. RISK I PROT. FAKTORI
KOD SVE DSZ

RPP PREGLED PO OBLASTIMA

Grafik7 - Risk i protektivni faktori kod DSZ po razvojnim oblastima

RPP FAKTORI - PREGLED

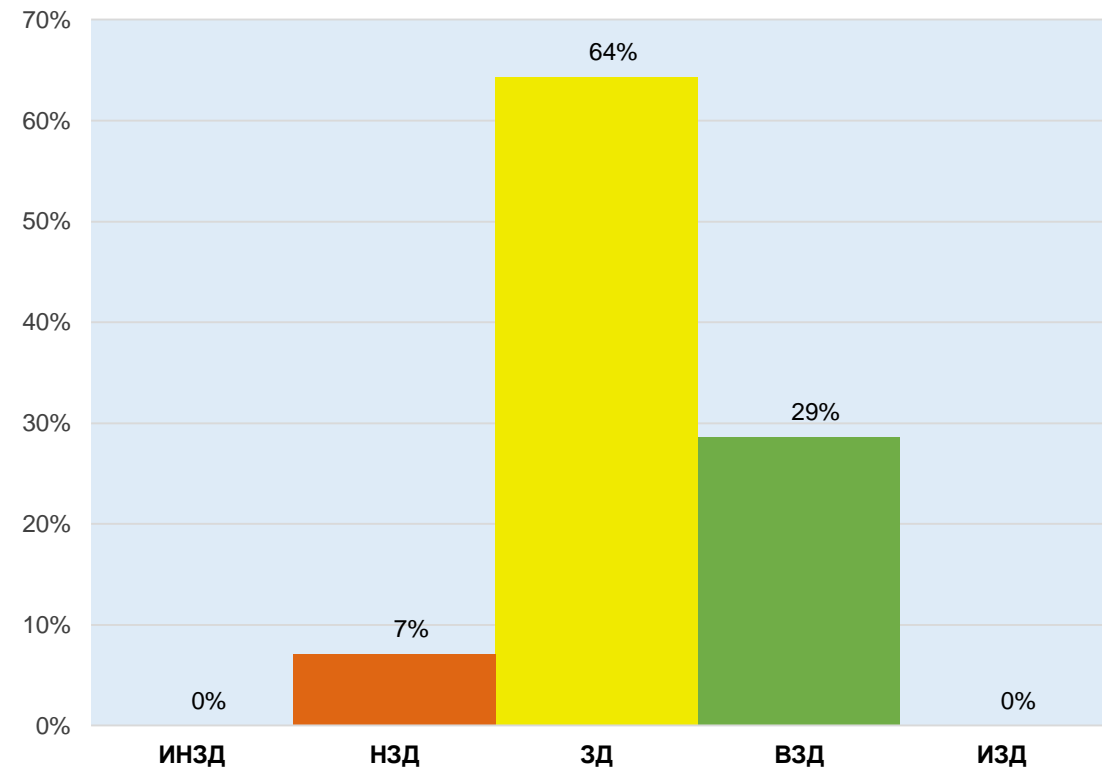
1. Veštine i sposobnosti	- 82
2. Slobodno vreme	- 77
3. Stavovi i ponašanja prema drugima	- 64
4. Obrazovanje i profesionalno osposobljavanje	- 62
5. Dosadašnje prestupničko ponašanje	- 53
6. Stavovi prema sebi i životni stil	- 47
7. Porodica	- 30
8. Motivacija za promenu	- 27
9. Zdravlje i mentalno zdravlje	0
10. Zloupotreba supstanci	+ 20

PROCENA KVALITETA TRETMANA

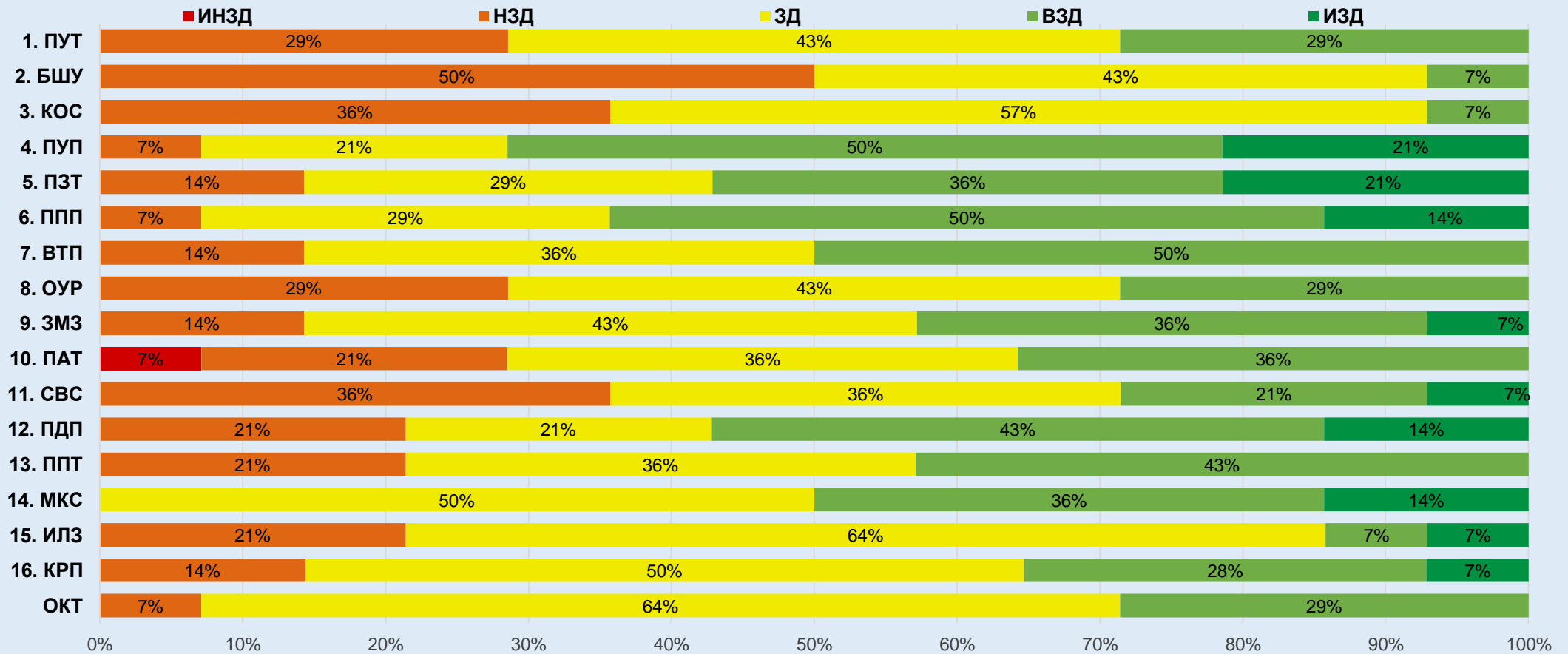
KVALITET TRETMANA

- Blago pozitivna ocena
- Visok procenat neutralnih
- 30% umeren pozitivnih
- 7% umereno negativnih
- 0% visoko -, visoko +

KVALITET TRETMANA OPŠTE

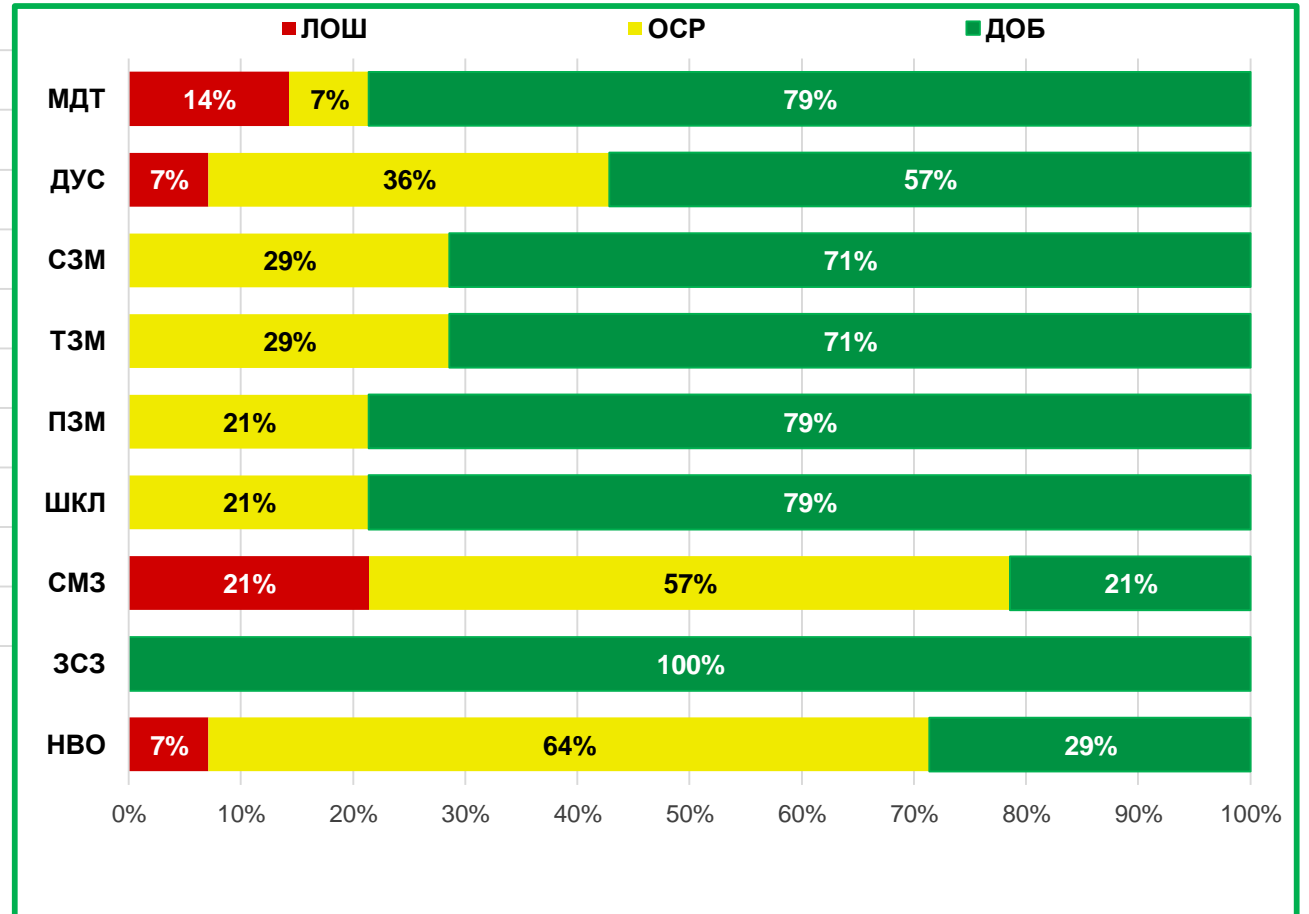
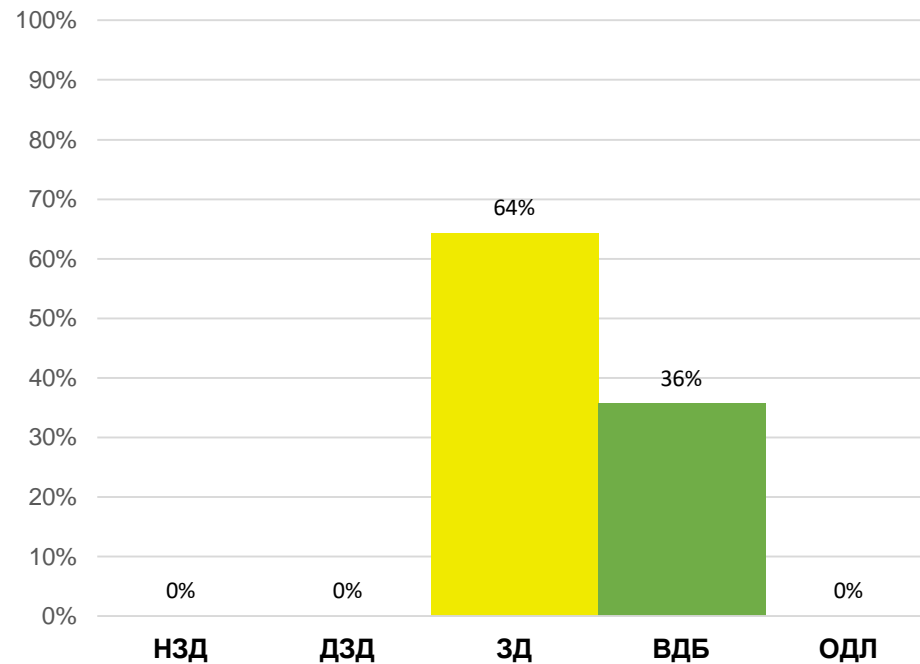
KVALITETA TRETMANA PO OBLASTIMA

KVALITET TRETMANA PO OBLASTIMA

I.	Procena	122	X-XIV	Inkluzivnost	0
II.	Upućivanje	86	X-XIV	Slobodno vreme	0
III/IV	Prijem i iniciranje	64	X-XIV	Porodica	0
III/IV	MKSK	64	X-XIV	Obrazovanje	0
V	Kontrola ponašanja	50	X-XIV	Primerenost deci	0
VI/VII	Zdravlje i MZ	36	XV	Osoblje	- 29
VI/VII	Vaspitno/terapijski rad	36	XVI	Bezbednost	- 43
VIII	Žalbe i prava	29			
IX	Priprema, praćenje	22			

KVALITET SARADNJE

KVALITET SARADNJE

I.	Republički Zavod za socijalnu zaštitu	100
II/III	Policija za maloletnike	60
II/III	Škole i druge obrazovne institucije	60
IV/V	Sud za maloletnike	55
IV/V	Tužilaštvo za maloletnike	55
VI	Multidisciplinarni tim	50
VII	Druge ustanove i službe SZ	48
VIII	Nevladine organizacije i lokalna zajednica	38
IX	Institucije i službe za mentalno zdravlje	28

TRI KLJUČNA SAZNANJA

1. **VELIKI NESKLAD** – između identifikovanih rizika, potreba i potencijala DSZ i društvene reakcije, tretmana
2. **NEDOSLEDNA PRIMENA** – deklarativno prihvatanje i nedosledna primena principa, standarda i uputstava
3. **SISTEM** – potreba za uspostavljanjem koherentnog i koordiniranog sistema resora, ustanova i službi

PREPORUKE - OPŠTE

1. **PROTOKOL** za postupanje sa krivično-neodgovornom decom
2. **PROTOKOL** za postupanje sa DSZ sa višestrukim i ozbiljnim poremećajima mentalnog zdravlja
3. **STRATEGIJA** za eliminaciju neproporcionalne zastupljenosti dece romske nacionalnosti u sistemu MP
4. **UPUTSTVO** za kulturološki-rodno senzitivnan tretman devojaka u sistemu MP
5. **SISTEMATSKA EDUKACIJA SVIH** stručnjaka sistema MP i SZ o osobenostima dece i primeni tih saznanja u neposrednoj praksi

PREPORUKE – USLOVI TRETMANA

1. **USLOVI PO MERI DETETA** – razvojno stimulativan ambijent
2. **INKLUZIJA** – dosledna primena novih formi tretmana u zajednici
3. **MEMORANDUM** o među-resorskoj saradnji
4. **BEZBEDNOST** – zaštita od neželjenih i potencijalno štetnih uticaja
5. **KOMPETENCIJE** – unapređenje statusa, kompetencija i profesionalnog integriteta osoblja MP

PREPORUKE – OBLASTI TRETMANA

1. **OBRAZOVANJE**, profesionalno osposobljavanje i zapošljavanje
2. **KOMPETENCIJE**, veštine (socijalne i životne), osnaživanje
3. **SLOBODNO VREME**, sport, rekreacija, kulturne i humanitarne aktivnosti sa pro-socijalnim vršnjacima u zajednici
4. **PRILAGOĐAVANJE METODOLOGIJE** rada – metod vođenja slučaja realnim potrebama i potencijalima DSZ a ne obrnuto
5. **GRUPNI RAD** – rad sa grupom i grupno savetovanje
6. **RAD SA PORODICOM** - angažovanje porodice i porodično savetovanje

GLAVNA PREPORUKA

